

ŹRÓDŁA, MATERIAŁY, MISCELLANEA

<http://dx.doi.org/10.15762/ZH.2019.17>

RAFAŁ JAWORSKI
(Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
Filia w Piotrkowie Trybunalskim)

QUI DE COMMODO REIPUBLICAE CONSULERE VOLUERUNT
POSŁOWIE ZIEMSCY NA SEJM WALNY PIOTRKOWSKI 1533 ROKU

Słowa kluczowe: życie polityczne, szlachta, Sejm, posłowie, dieta poselska

Od 2013 r. dysponujemy opublikowanym spisem posłów koronnych na sejmy zwoływane od roku 1493 do 1600¹. Trudno przecenić znaczenie tej publikacji dla badań nad dziejami Polski nowożytnej. To nie tylko cenne narzędzie warsztatowe, lecz także wyjściowa „baza danych” do wielostronnych badań nad polskim parlamentaryzmem tego okresu². We wstępie do opracowania Irena Kaniewska w imieniu autorów wyraziła nadzieję, że inni badacze będą w stanie je „uzupełnić i udoskonalić”³. Od momentu publikacji *Posłów ziemskich koronnych* ogłoszono drukiem kilka wykazów (całościowych i częściowych) posłów ziemskich opartych na źródłach nieznanymi autorom spisu, zatem nieuwzględnionych w publikacji⁴. Artykuł wpisuje się więc w postulowane przez autorów uzupełnianie naszego stanu wiedzy o nowe informacje na

¹ *Posłowie ziemscy koronni 1493–1600*, red. Irena KANIEWSKA, Warszawa 2013 (dalej cyt. PZK). Podjęcie prac nad spisem sygnalizowała Irena Kaniewska krótkim komunikatem na początku lat dziewięćdziesiątych; zob. Irena KANIEWSKA, *Spis posłów koronnych okresu Rzeczypospolitej szlacheckiej*, [in:] *Parlamentarzyści polscy od XVI do XX wieku*, red. Jan SEREDYKA, Opole 1991, s. 129–131. Zgodnie z informacją podaną we *Wstępie*: „Spis został opracowany zespołowo, przy czym należy zaznaczyć, iż członkowie zespołu decydowali się zestawić cząstkowe wykazy obejmujące okresy pozostające w orbicie ich zainteresowań badawczych. Prof. dr hab. Wacław Uruszczak opracował lata 1493–1548, prof. dr hab. Irena Kaniewska lata 1548–1572, dr hab. Marek Ferenc lata 1573–1586, a prof. Janusz Byliński lata 1587–1600”; Irena KANIEWSKA, *Wstęp*, [in:] PZK, s. 17.

² Przykładem pracy badawczej opartej na analizie składu izby poselskiej jest artykuł Marka FERENCA, *Posłowie koronni na sejmie unii lubelskiej (unie polsko-litewskie w dyskusji sejmowej)*, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Historyczne*, t. 141: 2014, z. 2, s. 367–383.

³ I. KANIEWSKA, *Wstęp*, s. 17.

⁴ Mariusz LUBCZYŃSKI, *Wykazy posłów sejmowych z lat 1507–1512*, *Kwartalnik Historyczny*, R. 122: 2015, z. 3, s. 509–537, DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/KH.2015.122.3.04>, Rafał JAWORSKI, *Spis posłów koronnych na sejm koronacyjny w 1574 roku*, *Kwartalnik Historyczny*, R. 124: 2017, z. 2, s. 295–321, DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/KH.2017.124.2.04>.

temat składu izby poselskiej w okresie staropolskim – w tym przypadku sejmu walnego piotrkowskiego z 1533 r.

Zwołany do Piotrkowa na 6 I 1533 r. sejm ostatecznie rozpoczął się z dwutygodniowym opóźnieniem – 20 stycznia, a zakończył 12 lutego tego roku⁵. Mimo że nie przyniósł on bogatego dorobku legislacyjnego⁶, jego obrady stały się przedmiotem szczegółowej analizy badaczy dziejów polskiego parlamentaryzmu⁷. Stało się tak za sprawą niewybrania posłów na sejm walny przez sejmik województw poznańskiego i kaliskiego oraz dalszych konsekwencji tej sytuacji.

W przeszłości kilkakrotnie dochodziło do sytuacji, w której obecni na sejmie przedstawiciele danej ziemi uchylali się od zaakceptowania uchwalonego prawa, powołując się na brak dostatecznych pełnomocnictw⁸. Pierwszy znany przypadek braku zgody części reprezentacji szlacheckiej (w tym przypadku dostojników z ziemi krakowskiej i Rusi) miał miejsce podczas sejmu walnego w 1456 r. Już wtedy zastosowano procedurę polegającą na odesłaniu przyjętych uchwał pod obrady specjalnie zwołanych sejmików posejmowych dla ziem, które uchwał tych nie przyjęły.⁹

Jednakże w 1533 r. sytuacja była inna – w Piotrkowie w ogóle nie pojawili się reprezentanci szlachty wielkopolskiej. Ponieważ w pierwszej połowie XVI w., jak wykazał Waław Uruszczak, „aby dane prawo uzyskało moc obowiązującą, konieczna była «zgoda posłów ziem» (*consensus nuntiorum terrarum*) pojmowana jako zgoda każdej pojedynczej reprezentacji województwa lub ziemi”¹⁰, kluczowa stała się odpowiedź na pytanie, czy sejm może obradować pod nieobecność reprezentacji szlachty poznańskiej i kaliskiej? Posłowie sandomierscy, łączycy, kujawscy, lubelscy i płoccy przybyli do Piotrkowa z instrukcjami zabraniającymi im udziału w obradach pod nieobecność posłów z Wielkopolski. Ostatecznie posłowie, którym instrukcje nie pozwalały

⁵ Ustalenie chronologii za: PZK, s. 81.

⁶ *Volumina Constitutionum*, vol. 2: 1527–1549, wyd. Waław URUSZCZAK, Stanisław GRODZISKI, Irena DWORNICKA, Warszawa 2000, s. 115.

⁷ Chronologicznie: Władysław KONOPCZYŃSKI, *Liberum veto. Studium porównawczo-historyczne*, Kraków 2002, s. 147–149 (pierwsze wyd.: Kraków 1918); Konstanty GRZYBOWSKI, *Teoria reprezentacji w Polsce epoki Odrodzenia*, Warszawa 1959, s. 288–289; Waław URUSZCZAK, *Sejm walny koronny w latach 1506–1540*, Warszawa 1980, s. 40–41, 50, 52, 54, 58, 107, 148–149, 164–166.

⁸ Na temat problemu znaczenia mandatu poselskiego zob. W. URUSZCZAK, *Sejm walny*, s. 45–51; idem, *Poselstwo sejmowe w dawnej Polsce*, [in:] *Drogi i bezdroża nauk historyczno-prawnych*, red. Marian MAŁECKI, Bielsko-Biała 2010, s. 47–56; idem, *Podejmowanie uchwał na sejmie walnym w pierwszej połowie XVI wieku*, Biblioteka Epoki Nowożytnej, t. 4: 2016, nr 1, s. 31–47.

⁹ W. URUSZCZAK, *Poselstwo sejmowe*, s. 51.

¹⁰ Idem, *Podejmowanie uchwał*, s. 38.

na udział w obradach przy niepełnym składzie izby poselskiej, opuścili Piotrków. Przedłużające się spory w izbie poselskiej i próby mediacji podejmowane przez króla, w którego imieniu występował podkanclerzy Piotr Tomicki, jedynie znacznie opóźniły otwarcie obrad, ale nie doprowadziły do zerwania sejmiku. Parlament obradował mimo okrojonego składu izby poselskiej¹¹.

Uchwalone na sejmie konstytucje, w tym kluczowa uchwała podatkowa, wymagały jednakże uzyskania akceptacji szlachty z województw, których przedstawiciele nie uczestniczyli w obradach. Sięgnięto tu po wypracowane w przeszłości rozwiązanie. Dnia 6 II 1533 r., czyli jeszcze podczas trwania obrad sejmiku, Zygmunt Stary zwołał na 3 marca sejmiki: w Środzie (sejmik poznański i kaliski), Opatowie (sejmik sandomierski), Łęczycy (sejmik łęczycycki), Radziejowie (sejmik kujawski) i Raciążu (sejmik płocki)¹², na 11 marca sejmik wielkopolski generalny posejmowy do Koła¹³ oraz wystosował legację wzywającą szlachtę tych województw do przyjęcia konstytucji piotrkowskich¹⁴. Król polecił senatorom, by uczestniczyli w sejmikach i doprowadzili do akceptacji uchwał sejmowych¹⁵. Obrady sejmików posejmowych przebiegały burzliwie¹⁶, ostatecznie jednak monarcha uzyskał zgodę na uchwalony na sejmie piotrkowskim pobór podatków¹⁷.

W czasie obrad sejmików pojawiła się kwestia wypłaty posłom strawnego (pieniędzy strawnych), czyli zryczałtowanego wynagrodzenia za uczestnictwo w pracach parlamentu¹⁸. W liście do królowej Bony i Piotra Tomickiego

¹¹ Wydarzenia te są stosunkowo dobrze naświetlone przez korespondencję: *Acta Tomicia-na: epistolarum, legationum, responsorium, actionum et rerum gestarum Serenissimi Principis Sigismundi Primi Regis Poloniae Ducis Lithuaniae A.D. MDXXXIII (1533)*, t. 15, red. Władysław POCECHA, Wrocław 1957 (dalej cyt. AT, t. XV), nr 15, s. 25–26; nr 21–22, s. 37–38; nr 27, s. 42–43; nr 32, s. 48–49. Literatura przedmiotu zob. przyp. 7.

¹² *Ibid.*, nr 53, s. 75–76; nr 55, s. 77–82; nr 109, s. 149–153.

¹³ *Ibid.*, nr 54, s. 76–77; PZK, s. 81, przyp. 66.

¹⁴ AT, t. XV, nr 57, s. 79–82.

¹⁵ *Ibid.*, nr 54, s. 76–77; nr 81, s. 110–111 (list króla do Jana Tarnowskiego, wojewody ruskiego, by udał się na sejmik opatowski).

¹⁶ O burzliwych obradach sejmików w Środzie i Opatowie pisze w swoich listach Piotr Tomicki; AT, t. XV, nr 112, s. 153–155; nr 132, s. 178–179. Na tym ostatnim szlachta sandomierska co prawda nie wyraziła zgody na nowe pobory, lecz ostatecznie, po długich sporach, zgodziła się zaakceptować stanowisko sejmiku generalnego w Środzie, bez względu na to, jakie ono będzie; *ibid.*, nr 112, s. 154. Podobnie burzliwy przebieg miał sejmik w Raciążu; *ibid.*, nr 111, s. 152–153.

¹⁷ Już 8 marca król nakazał starostom ogłosić uniwersały poborowe (*ibid.*, nr 123, s. 168), wyznaczył poborców podatkowych (*ibid.*, nr 124, s. 168–169) i nakazał im ściągać podatki zgodnie z uniwersałami (*ibid.*, nr 122, s. 167–168).

¹⁸ Na temat instytucji pieniędzy strawnych zob. W. URUSZCZAK, *Sejm walny*, s. 52–55; Irena KANIEWSKA, „Strawne pieniądze” posłów koronnych w XVI wieku, [in:] *Poprzez stulecia. Księga pamiątkowa ofiarowana profesorowi Antoniemu Podrazie w 80. rocznicę Jego urodzin*, red. Danuta CZERSKA, Kraków 2000, s. 57–66; Anna FILIPCZAK-KOCUR, *Kto wypłacał diety poselskie*

biskup płocki Andrzej Krzycki, który uczestniczył w sejmiku płockim w Raciążu, wspomina, bez podawania szczegółów, że wśród spisanych przez szlachtę artykułów poruszono również sprawę strawnego¹⁹.

Kwestia wypłacenia pieniędzy strawnych posłom, którzy nie brali udziału w pracach sejmu, została także zawarta w artykułach sejmiku generalnego w Kole (11 III 1533 r.). Szlachta wielkopolska wносиła, by król wybaczył szlachcie poznańskiej i kaliskiej, że nie wybrała posłów na sejm piotrkowski, a posłom sandomierskim, łęczyckim, brzeskim, inowrocławskim i płockim, że uchylili się od udziału w obradach pod nieobecność tych pierwszych. Jednocześnie postulowała, by monarcha zezwolił na wypłatę strawnego ze skarbcza królewskiego posłom wybranym z ziemi sandomierskiej, łęczyckiej i płockiej, którzy – jak podkreślono – „suo proprio sumptu ipsos conventus expediverunt”, oraz uznał wypłaty już poczynione na polecenie wojewodów „de pecuniis publicis” posłom brzeskim i inowrocławskim²⁰. Być może również w artykułach sejmiku województwa płockiego, wspomnianych w listach Krzyckiego, szlachta także prosiła o wypłatę swym delegatom należnego im strawnego. Niewykluczone również, że szlachta z innych sejmików upomniała się o strawne, natomiast uchwały kolskie są tych postulatów odzwierciedleniem. Delegacja sejmiku w Kole przybyła do Krakowa niedługo przed 31 marca i przedstawiła swoje postulaty²¹. Nie wiemy, jak do próśb tych odniósł się król.

* * *

Podstawą do opracowania spisu posłów ziemskich na sejm 1533 r. są zachowane rachunki wypłaty wspomnianych pieniędzy strawnych. Większość znanych nam tego typu zestawień przetrwało dzięki wciągnięciu ich do ksiąg rachunków sejmowych lub rachunków królewskich²². Tak też jest w tym przypadku. Spis zachował się w księdze rachunków sejmowych, przechowywanej obecnie w zasobie Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie²³. Dzięki odnalezionym rachunkom możemy pokusić się o rekonstrukcję całego składu

w XVII wieku?, [in:] *Parlament, prawo, ludzie. Studia ofiarowane profesorowi Juliuszowi Bardachowi w sześćdziesięciolecie pracy twórczej*, red. Katarzyna IWANICKA, Maria SKOWRONEK, Kazimierz STEMBROWICZ, Warszawa 1996, s. 68–73; R. JAWORSKI, op.cit., s. 298–302.

¹⁹ AT, t. XV, nr 110, s. 151; nr 111, s. 152.

²⁰ Ibid., s. 181.

²¹ Ibid., nr 162, s. 230–231.

²² R. JAWORSKI, op.cit., s. 296, przyp. 2.

²³ Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie (dalej cyt. AGAD), Nabytki niedokumentowe Oddziału I, sygn. 217, s. 100–105. W tej prowadzonej dwustronnie księdze wpisano rozliczenie poborców z zebranych podatków oraz rachunki wypłat na utrzymanie obrony Podola przed Mołdawią i Tatarami. Na uwagę zasługuje rachunek za pieniądze wypłacone członkom komisji powołanej do korektury praw (tzw. komisja Taszyckiego); ibid., s. 97.

personalnego izby poselskiej, z zastrzeżeniem, że obejmuje on jedynie posłów, którzy brali udział w jej pracach.

Wyплаты dla posłów ziemskich rozbito na trzy oddzielne niedatowane rachunki, które nie odbiegają formularzem od innych zachowanych rozliczeń pieniędzy strawnych z XVI w. W każdym z rachunków rozliczono wypłaty dla poszczególnych posłów z podziałem na ziemie lub powiaty. W większości przypadków pisarz zanotował imię i nazwisko posła, jedynie sporadycznie dodając piastowany przez niego urząd. Każdy rachunek zamyka zsumowanie wydatków poniesionych tytułem wypłaty. W pierwszym rachunku wpisano wypłaty dla 25 posłów małopolskich²⁴, którym wypłacono po 15 grzywien. Następnie rozliczono strawne 14 posłów wielkopolskich, lecz jak podkreślono, wypłacono je jedynie tym „qui de commodo Reipublice consulere voluerunt”²⁵, czyli pieniądze strawne (po 20 grzywien) otrzymali tylko posłowie, którzy brali udział w obradach w Piotrkowie – nie wypłacono ich posłom, którzy opuścili sejm. Oddzielnie rozliczono 16 posłów z Mazowsza – otrzymali oni po 10 grzywien strawnego²⁶. Wypłacone stawki nie odbiegają wysokością od strawnego wypłacanego posłom w latach trzydziestych wieku XVI²⁷. W sumie na diety 55 posłów²⁸ rozdysponowano 815 grzywien.

Po rozliczeniu strawnego dla posłów ziemskich w księdze zanotowano tą samą ręką jeszcze dwa rachunki związane z sejmem piotrkowskim 1533 r. Pierwszy z nich, zatytułowany „Distributa dominis consiliariis Ducatus Mazoviae in Convencione Piotrcoviensi existentibus”²⁹, to rozliczenie wypłat dokonanych w Piotrkowie 10 lutego dla senatorów z województwa mazowieckiego, którzy jak podkreślono, byli obecni na sejmie. Pieniądze otrzymali (wymienieni jedynie z urzędów): wojewoda mazowiecki (32 grzywiny) oraz czterech kasztelanów (po 16 grzywien). Rachunki nie przynoszą odpowiedzi na pytanie, dlaczego senatorowie otrzymali gratyfikację, czy wypłata była wydarzeniem jednorazowym oraz czy senatorowie (wszyscy czy jedynie z Mazowsza?) otrzymywali na sejmach w tym okresie tego typu wynagrodzenie.

Ostatnią pozycją zanotowaną w księdze rachunków sejmowych związaną z sejmem 1533 r. jest „Distributa nunciis terrestribus ex conventibus par-

²⁴ AGAD, Nabytki niedokumentowe Oddziału I, sygn. 217, *Distributa nunciis terrestribus in Convencione Piotrcoviensi existentibus et primo in nuncios Minoris Polonie*, s. 100–101.

²⁵ *Ibid.*, *Distributa in nuncios terrestres Maioris Polonie, in eos dumtaxat qui de commodo Reipublice consulere voluerunt*, s. 101–102.

²⁶ *Ibid.*, *Distributa in nuncios terrestres Ducatus Masovie*, s. 102–103.

²⁷ W. URUSZCZAK, *Sejm walny*, s. 53, tab. 2.

²⁸ Autorom spisu posłów ziemskich udało się na podstawie epistolografii ustalić nazwisko jedynie jednego z posłów ziemskich posługujących na sejm piotrkowski w 1533 r. – podkomorze-go wieluńskiego Mikołaja Oporowskiego; PZK, s. 81; zob. też przyp. 65.

²⁹ AGAD, Nabytki niedokumentowe Oddziału I, sygn. 217, s. 104.

ticularibus Cracoviam missis pro ultima determinacionis decreti Conventus Piotrcoviensis³⁰. Są to wypłaty dokonane w Krakowie 1 IV 1533 r. dla delegatów sejmików posejmowych, którzy przywieźli do stolicy uchwały sejmików przyjmujących konstytucje sejmu piotrkowskiego. Otrzymali oni od 12 do 32 grzywien. Ze względu na to, że dwa ostatnie rachunki tworzą integralną całość z rozliczeniami strawnego, zdecydowano się na ich publikację w formie aneksów.

W przywoływanym już wielokrotnie spisie posłów ziemskich koronnych autorom udało się w przypadku 27 sejmów (na 95 sejmów walnych zwołanych w latach 1493–1600) zestawić kompletne składy izby poselskiej³¹. Dzięki publikacjom ostatnich lat możemy mówić o 30 sejmach, dla których mamy pełną wiedzę o składzie izby poselskiej³². Niniejsza publikacja przynosi skład izby poselskiej dla kolejnego, 31 sejmu. Dzięki temu dysponujemy w tej chwili kompletnymi danymi o obsadzie blisko jednej trzeciej sejmów dla wskazanego okresu. Doświadczenie ostatnich lat pozwala żywić przekonanie graniczące z pewnością, że w zbiorach archiwalnych i bibliotecznych są jeszcze nieznane i niewykorzystane przez badaczy źródła, które odsetek ten w przyszłości zwiększą.

SPIS

W spisie zachowano kolejność województw i ziem z rachunków będących podstawą zestawienia. Zdecydowano się podawać imiona i nazwiska posłów oraz (jeśli zostały podane) piastowane urzędy w wersji oryginalnej. Dzięki temu zabiegowi sięgający po poniższe zestawienie będzie miał możliwość weryfikacji identyfikacji dokonanej w przypisie, co jest szczególnie ważne w przypadku osób, których rozpoznanie pozostaje niepewne. Powyższe rozwiązanie pozwoli także na podejmowanie prób identyfikacji posłów, których nie udało się piszącemu te słowa rozpoznać. W przypisach podano podstawowe informacje o zidentyfikowanych osobach (przede wszystkim herb, lata życia, piastowane urzędy i posłowanie na sejmy) oraz literaturę przedmiotu, stosując tu system skrótów wykorzystywany w serii *Urządnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*³³.

³⁰ Ibid., s. 105.

³¹ I. KANIEWSKA, *Wstęp*, s. 13–14.

³² Zob. przyp. 3.

³³ W przypisach do spisu wykorzystano, poza użytymi już w niniejszym artykule, następujące skróty: Adam BONIECKI, *Herbarz polski*, Warszawa 1899–1913 (dalej cyt. Bon.); Kasper NIESIECKI, *Herbarz polski*, wyd. Jan Nepomucen BOBROWICZ, Lipsk 1839–1846 (dalej cyt. Nies.); Bartosz PAPROCKI, *Herby rycerstwa polskiego na pięćcioro ksiąg rozdzielone*, red. Kazi-

Małopolska**Ziemia krakowska**

Stanislaus Stadniczki capitaneus Sanocensis³⁴

Nicolaus Tassiczki iudex Cracoviensis³⁵

Johannes Jordan³⁶

Erazmus Szczepanowski³⁷

Georgius Nyemstha³⁸

Dobeslaus Czeklinski³⁹

mierz Józef TUROWSKI, Kraków 1858 (dalej cyt. Paprocki); *Polski Słownik Biograficzny* (dalej cyt. PSB); Seweryn URUSKI, Adam Amilkar KOSIŃSKI, Aleksander WŁODAWSKI, *Rodzina. Herbarz szlachty polskiej*, Warszawa 1904–1938 (dalej cyt. Uruski); *Matricularum Regni Poloniae summaria, excussis codicibus, qui in Chartophylacio Maximo Varsoviensi asservantur*, pars IV, vol. 2, ed. Theodorus WIERZBOWSKI, Varsoviae 1912 (dalej cyt. MRPS IV 2); *Urządnicy Dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*, red. Antoni GĄSIOROWSKI, Wrocław [etc.] 1985– (dalej cyt. U. z podaniem tomu i ewentualnie zeszytu). Dodatkowo użyto następujących skrótów: a. – ante, chor. – chorąży, cz. – cześnik, dok. – dokument, gr. – grodzki, klan – kasztelan, kor. – koronny, marsz. – marszałek, p. – post, pcz. – podczaszy, pis. – pisarz, pkom. – podkomorzy, psęd. – podsędek, sęd. – sędzia, sta – starosta, stol. – stolnik, wda – wojewoda, woj. – wojski, z. – ziemski.

³⁴ Stanisław Stadnicki h. Drużyna (zm. 1542), dworzanin królewski, pkom. przemyski 1523–1530, klan sanocki 1530–1535, zawichojski od 1535, sta korczyński (Nowe Miasto Korczyn) 1533–1542; Marian WOLSKI, *Stadnicki Stanisław (zm. 1542)*, [in:] PSB, t. 41, Kraków 2002, s. 420–421.

³⁵ Mikołaj Taszycki z Luławic h. Strzemię (zm. 1545), psęd. krakowski 1519–1532, sęd. z. krakowski od 1532, poseł z. 1514 (prawdopodobnie), 1520, 1523 (krakowski i piotrkowski), 1524/25, 1530/31, 1531/32, 1535, 1536/37, 1538, 1538/39, 1540, członek komisji redagującej *Correctura iurium*; Waław UruszczaK, *Próba kodyfikacji prawa polskiego w pierwszej połowie XVI wieku*, Warszawa 1979, s. 132–136; U. IV/2, s. 265; PZK, s. 54, 56, 59, 63, 68, 75, 79, 88, 89, 92, 94.

³⁶ Jan Jordan z Zakliczyna h. Trąby (zm. 1548), syn Mikołaja (1467–1521) klana wojnickiego, wielkorządcy krakowskiego, poseł z. 1524/25 i 1538/39; Zdzisław SPIERAŁSKI, *Jordan Jan (2. poł. XVI w.)*, [in:] PSB, t. 11, Wrocław 1964–1965, s. 278 (biogram ojca); Bon. IX, s. 75; PZK, s. 68, 91.

³⁷ Erazm Szczepanowski h. Gryf albo Korwin, dziedzic Raszkowa, do 1528 wójt Małyszcz, poborca podatków z powiatów ksiąskiego i lelowskiego 1532, poseł z. 1523 (piotrkowski), 1524/25 i 1531/32; Mariusz LUBCZYŃSKI, *Szlachta powiatu ksiąskiego za ostatnich Jagiellonów. Struktura majątkowa*, Warszawa–Bellerive-sur-Allier 2016, passim; Nies. VIII, s. 312–313; PZK, s. 63, 68, 79.

³⁸ Jerzy Niemsta h. Jastrzębiec (zm. 1549), poseł z. 1523 (piotrkowski); M. LUBCZYŃSKI, *Szlachta*, passim; Halina KOWAŁSKA, *Niemsta Jerzy (zm. 1583)*, [in:] PSB, t. 23, Wrocław 1978, s. 35–37. (biogram syna); PZK, s. 63.

³⁹ Dobiesław Ciekliński z Cieklina h. Abdank, poseł z. 1531/32; Bon. III, s. 171; PZK, s. 79.

Ziemia przemyskaStanislaus Odrowansh⁴⁰Nicolaus Derssnyak⁴¹**Ziemia lwowska**Nicolaus Odnowski⁴²Johannes Wilczek⁴³**Ziemia sanocka**Nicolaus Bal⁴⁴Felix Zarsinski⁴⁵**Ziemia halicka**Stanislaus Zorawinski⁴⁶Joannes Calinowski⁴⁷N. Manasterski⁴⁸

⁴⁰ Stanisław Odrowąż ze Sprowy h. Odrowąż (ok. 1509–1545), sta samborski 1531–1537, kasz. od 1533 i sta lwowski 1534–1537, woj. bełski (mianowanie między 27 IX a 17 X 1535), woj. podolski od 22 X 1535, woj. ruski od 1543; U. III/1, s. 372; Włodzimierz DWORZACZEK, *Odrowąż Stanisław ze Sprowy (ok. 1509–1545)*, [in:] PSB, t. 23, Wrocław 1979, s. 556–559.

⁴¹ Mikołaj Derśniak (Derszniak) z Rokitnicy h. Korczak (zm. a. 26 VIII 1543), sęd. z. 1527–1543 i sęd. gr. przemyski 1531–1540, poseł z. 1523 (krakowski i piotrkowski), 1525/26 i 1531/32; U. III/1, s. 324. Jego obecność w Piotrkowie podczas sejmu poświadcza jego rozliczenie podatków z województwa ruskiego, 25 I 1533; MRPS IV 2, nr 16714.

⁴² Mikołaj Herburt (Odnowski) (zm. 1555) h. własnego, dworzani królewski, pkom. lwowski 1530–1535, klan przemyski 1535–1521, sta lwowski 1537–1555, krasnostawski 1549, wda sandomierski od 1553 i krakowski od 1554; U. III/1, s. 337; Stanisław CYNARSKI, *Herburt Odnowski Mikołaj (zm. 1555) wojewoda krakowski*, [in:] PSB, t. 9, Wrocław 1960–1961, s. 446–447.

⁴³ Jan Dzierśław Wilczek z Lubieni h. Poraj (zm. p. XI 1533), stol. 1507–1522 i woj. 1523–1533 lwowski, poseł z. 1511, 1523 (krakowski) i 1531/32; U. III/1, s. 359; PZK, s. 51, 61, 80.

⁴⁴ Mikołaj Bal z Nowotańca i na Hoczwi h. Gozdawa (zm. p. 1537), pis. 1501–1518 i pkom. sanocki 1518–1534, poseł z. 1525/26 i 1531/32; U. III/1, s. 305; PZK, s. 68, 80.

⁴⁵ Feliks Zarszyński h. Odrowąż (zm. a. 28 IX 1549), podsęd. 1507–1511, sędz. 1511–1519 i chor. sanocki od 1522, poseł z. 1531/32; U. III/1, s. 408; PZK, s. 80.

⁴⁶ Brak urzędu w spisie utrudnia identyfikację posługującego członka rodu Żurawińskich h. Korczak o imieniu Stanisław. Pod uwagę trzeba brać: Stanisława Żurawińskiego, pisa lwowskiego 1533–1539 oraz Stanisława Żurawińskiego (zm. 1548), wojego żydaczowskiego 1547; U. III/1, s. 410.

⁴⁷ Jan Kalinowski h. Kalinowa (zm. a. 28 IX 1549) poseł na sejm 1531/32; Bon. IX, s. 151; PZK, s. 80.

⁴⁸ Niezidentyfikowany. Monasterscy z Monasterzyc h. Pilawa w pow. halickim poświadczeni w XVI w.; Uruski XI, 232; Nies. VI, s. 338; Aleksander JABŁONOWSKI, *Ziemie ruskie. Ruś Czerwona*, [in:] *Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym*, t. 7, cz. 2, Warszawa 1903, s. 282.

Ziemia trembowelskaNipczicz⁴⁹Kierdey⁵⁰**Ziemia lubelska**Stanislaus Sbanski⁵¹Bartholomeus Cozierniczki iudex⁵²**Podole**Tworowski⁵³Czermyński⁵⁴**Ziemia chełmska i bełska⁵⁵**Stanislaus Rzeszowski⁵⁶Felix Zamoszki⁵⁷

⁴⁹ Najprawdopodobniej Jan Nipszyc (Nipczyc) h. własnego, sta buczniwski 1533, woj. 1533–1543 i sędz. gr. trembowelski 1534; Władysław POCIECHA, *Królowa Bona (1494–1557). Cza-sy i ludzie Odrodzenia*, t. 2, Poznań 1949, s. 23; U. III/1, s. 370; Janusz MAŁŁEK, Wiktor SZYMA-NIAK, *Nipszyc Mikołaj (ok. 1483–1541)*, [in:] PSB, t. 23, Wrocław 1979, s. 129–131 (biogram brata).

⁵⁰ Najprawdopodobniej Zygmunt Kierdej z Choczyn h. Kierdeja, poseł z. 1531/32; Bon. X, s. 45; PZK, s. 80.

⁵¹ Być może Stanisław Zbąski h. Naęcz, wzm. w 1569 r. jako właściciel wsi Wola Klwowska, Brzeski (Brzezie) i Wola Brzeska w pow. radomskim; Adolf PAWIŃSKI, *Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym*, t. 3: *Małopolska* (Źródła Dziejowe, t. 14), Warszawa 1886, s. 313; Nies. X, s. 121–123. Za identyfikację dziękuję anonimowemu recenzentowi w ramach redakcyjnej procedury recenzyjnej.

⁵² Bartłomiej Kazanowski z Kazanowa h. Grzymała (zm. p. 5 V 1538), dworzanin królewski, podsej. 1520–1528 i sędz. łukowski 1528–1553, poseł z. 1533 (krakowski); U. IV/4, s. 114; PZK, s. 80.

⁵³ Najprawdopodobniej Jan Tworowski z Buczacza i Tworowa h. Pilawa (zm. 1547), pcz. od 1514 i pstol. halicki 1514–1519, klan kamieniecki 1519–1543, wda podolski od 1543, poseł z. 1531/32; U. III/1, s. 400; U. III/3, s. 237; U. X, s. 211; PZK, s. 80. Jego obecność w Piotrkowie podczas sejmu poświadczają dodatkowo dok. z 30 I (MRPS IV 2, nr 16718) i 10 II 1533 r. (MRPS IV 2, nr 16777).

⁵⁴ Być może Stanisław Czermiński (Czermieński) z Czermej h. Ramołt, który w 1551 r. bez powodzenia ubiegał się o pisarstwo kamienieckie; U. IV/4, s. 84–85, poz. 326.

⁵⁵ W rachunku posłów ziemi chełmskiej i bełskiej spisano łącznie. Jednakże na podstawie piastowanych urzędów można ustalić, że pierwszych dwóch (Stanisława Rzeszowskiego i Feliksa Zamoyskiego) wybrała szlachta chełmska, a dwóch następnych (Piotra Marcinkowskiego i Niemierzę Kinickiego) – szlachta bełska; AGAD, Nabytki niedokumentowe Oddziału I, sygn. 217, s. 101.

⁵⁶ Stanisław Rzeszowski z Przybyszówki h. Półkozic (zm. 1539–1541), stol. 1521–1537 i woj. chełmski 1537–1540, poseł z. 1531/32; U. III/2, s. 260; Janusz KURTYKA, *Rzeszowski Stanisław (zm. między 1539 a 1541)*, [in:] PSB, t. 34, Wrocław 1992–1993, s. 85–86; PZK, s. 81.

⁵⁷ Feliks Zamoyski h. Jelita (zm. a. 13 III 1535), woj. 1514–1535, łowczy 1515–1517, sęd. 1525–1535 i pkom. 1529 chełmski, poseł z. 1523 (krakowski), 1524/25 i 1531/32; U. III/2, s. 278; PZK, s. 61, 69, 80.

Petrus Marczinowski⁵⁸
Nyemyerza Kyniczki⁵⁹

Wielkopolska

Ziemia sieradzka

Christoferus Zaramba⁶⁰
Victorowski iudex⁶¹
Stanislaus Gomolinski⁶²
Stanislaus Przerambski⁶³

Powiat wieluński

iudex Masłowski⁶⁴
subcamerarius Oporowski⁶⁵

⁵⁸ Piotr Marcinkowski z Przysieka i Chodywaniec h. Topór (zm. a. 15 III 1558), rotmistrz królewski, woj. bełski od 1535, poseł z. 1531/32, 1540, 1550, 1553 i 1556/57; U. III/2, s. 246; PZK, s. 81, 95, 109, 118, 129.

⁵⁹ Zapewne Niemierza Kinicki z Leszczkowa Leszczkowski h. Prawdzic, s. Jakuba wzm. 1467 – między 1511 a 1514; Andrzej JANECZEK, *Osadnictwo pogranicza polsko-ruskiego. Województwo bełskie od schyłku XIV do początku XVII w.*, Wrocław 1991, s. 354. Za identyfikację dziękuję anonimowemu recenzentowi w ramach redakcyjnej procedury recenzyjnej.

⁶⁰ Krzysztof Zaremba z Kalinowy h. własnego (zm. 1550/51), syn Jana, klana poznańskiego, wdy łączyckiego i kaliskiego; Nies. X, s. 81–86, a zanim inne herbarze, np. Teodor ŻYCHLIŃSKI, *Złota księga szlachty polskiej*, t. 20, Poznań 1898, s. 126, nazywają go błędnie klanem nakielskim, starostą wieluńskim i grabowskim. Przypisano mu niektóre urzędy sprawowane przez brata Wacława (zm. 1555/1558), klana nakielskiego 1539–1541; U. I/2, s. 238.

⁶¹ Benedykt Wiktorowski h. Gryf (zm. 1537), surogator sieradzki, sęd. wieluński 1519–1525, sęd. sieradzki 1526–1537; U. II/2, s. 307. Jego obecność w Piotrkowie podczas sejmu poświadcza dodatkowo dok. z 11 II 1533 r. W *Metryce Koronnej* za pierwszym razem z imieniem Jan (błędnie), później już poprawnie jako Benedykt; AGAD, *Metryka Koronna, Księgi Wpisów*, sygn. MK 48, k. 552. W regeście ww. dokumentu w sumariuszu z imieniem Jan; MRPS IV 2, nr 16783.

⁶² Stanisław Gomoliński h. Jelita (zm. a. 23 VI 1561), syn Jana klana sieradzkiego, pis. z sieradzki 1519–1543, kaszt. rospierski 1543–1559, poseł z. 1523 (krakowski); U. II/2, s. 255; PZK, s. 62. Jego obecność w Piotrkowie podczas sejmu poświadcza dodatkowo dok. z 30 I 1533 r.; MRPS IV 2, nr 16720.

⁶³ Stanisław Przerębski h. Nowina (zm. 1563), syn Jana klana sieradzkiego, stol. 1532–1547 i klan sieradzki 1547–1559; U. II/2, s. 283.

⁶⁴ Piotr Masłowski h. Samson (zm. a. 9 XI 1562), sęd. z. od 1527, a następnie gr. od 1534 wieluński, poseł z. 1553; U. II/2, s. 273; Tomasz STOLARCZYK, *Szlachta wieluńska od XIV do połowy XVI wieku*, Wieluń 2005, s. 172–174; PZK, s. 113.

⁶⁵ Mikołaj Oporowski h. Sulima (zm. 1542), łowczy sieradzki 1520–1528, pkom. 1529–1538 i klan wieluński od 1540, poseł z. 1524/25 i 1531/32; U. II/2, s. 279; T. STOLARCZYK, op.cit., s. 60; PZK, s. 66, 76, 81. Informację o jego posłowaniu na sejm 1533 r. potwierdzają inne źródła; AT, t. XV, nr 21, s. 37.

Ziemia dobrzyńskaJohannes Lassoczki⁶⁶Andreas Balinski⁶⁷**Ziemia rawska**Joannes Wangrowski⁶⁸Jacobus Volski⁶⁹**Ziemia sochaczewska**Felix Mykolaiewski⁷⁰Abraham Passykonski⁷¹**Ziemia gostyńska**Johannes Szczawinski⁷²Albertus Glogowski⁷³**Mazowsze****Ziemia czerska**Paulus Sziekluczki⁷⁴Nicolaus Zawissa⁷⁵

⁶⁶ Jan Lasocki z Brzezina h. Dołęga (zm. 1558), woj. nurski 1533–1556, pkom. dobrzyński 1545–1556; U. VI/2, s. 244; Antoni BILIŃSKI, *Szlachta ziemi dobrzyńskiej za ostatnich Jagiellonów*, Warszawa 1932, s. 99. Jego obecność w Piotrkowie podczas sejmu poświadczą dodatkowo dok. z 31 I 1533 r.; MRPS IV 2, nr 16726.

⁶⁷ Andrzej Baliński h. Przosna (zm. p. 1546), woj. dobrzyński 1504–1547, poseł z. 1523 i 1531/32; U. VI/2, s. 216; A. BILIŃSKI, op.cit., s.17; PZK, s. 58, 76.

⁶⁸ Jan Wangrowski (Wągrowski) de Langy h. Belina, sęd. z. 1523 (krakowski i piotrkowski); Nies. IX, s. 59; PZK, s. 59, 63.

⁶⁹ Jakub Wolski h. Odrowąż z Woli Wysokiej; Uruski IX, s. 403; Wiktor WITTYG, *Rozsiedlenie i gniazda rodowe szlachty ziemi rawskiej w w. XVI*, [in:] *Archiwum Komisji Historycznej Akademii Umiejętności w Krakowie*, t. 9, Kraków 1911, s. 276.

⁷⁰ Feliks Mikołajewski (Mikołajowski) h. Półkozic, pcz. 1524–1531, cz. 1527 i sęd. z. sochaczewski; poseł z. 1523 (krakowski), 1524/25 i 1531/32; Uruski XI, s. 51; Adam WOLFF, *Studia nad urzędnikami mazowieckimi 1370–1526*, Wrocław 1962, s. 287, 298; PZK, s. 59, 67, 77.

⁷¹ Abraham Pasikoński bliżej nieznan, zapewne powiązany z Mikołajem Pasikońskim (Pasikowskim), stolnikiem sochaczewskim 1542, sędz. gr. sochaczewskim, posłem z. 1531/32; Uruski XIII, s. 227; PZK, s. 77.

⁷² Jan Szczawiński (Szubski z Ozorkowa) h. Prawdzic (zm. ok. 1534), stol. gostyński (nominacja 1512), poseł z. 1524/25; Kazimierz PACUSKI, *Możnowładztwo i rycerstwo ziemi liwskiej w XIV i XV wieku. Studium z dziejów osadnictwa i elity władzy na Mazowszu średniowiecznym*, Warszawa 2009, s. 204; PZK, s. 67.

⁷³ Wojciech Glogowski z Raciborowa Małego h. Grzymała (zm. p. 1564), asesor sądu gr. gostyńskiego 1518, podcz. gostyński od 1538; K. PACUSKI, op.cit., s. 114–115.

⁷⁴ Paweł Sieklucki (Sziekllicki) h. Trzaska lub Kuszaba, poseł z. 1531/32; Nies. VIII, s. 332; PZK, s. 78.

⁷⁵ Mikołaj Zawissa z Budziszyna, woj. 1556 i sta 1558 liwski, sta kamieniecki 1557, wójt wsi Królowa Wola, założyciel wsi Zawiszyno 1563; Nies. X, s. 112; Leszek ZALEWSKI, *Szlachta zie-*

Ziemia wiskaMatheus Szwyderski⁷⁶Johannes Szczuczki⁷⁷**Ziemia warszawska**Georgius Jezewski⁷⁸Valentinus Głoskowski⁷⁹**Ziemia wyszogrodzka**Alexius Czibulski⁸⁰Johannes Oborowski⁸¹**Ziemia zakroczymska**Andreas Lebwski⁸²Paulus Sobolewski⁸³**Ziemia ciechanowska**Michael Czerniczki⁸⁴Petrus Targowski⁸⁵

mi liwskiej. Sejmiki, urzędy, herbarz, Warszawa 2005, s. 73, 80; Kazimierz PACUSKI, *Materiały do słownika geograficzno-historycznego ziemi liwskiej w średniowieczu i w XVI wieku*, [in:] *Atlas Źródeł i Materiałów do Dziejów Dawnej Polski*, nr 4, red. Marek SŁOŃ, Bogumił SZADE, Warszawa 2015, s. 201.

⁷⁶ Mateusz Świdzki h. Ślepowron (zm. 1546), sęd. z. wiski 1534–1546; Nies. VIII, s. 572; Bogdan SOBOL, *Sejm i sejmiki ziemskie na Mazowszu książęcym*, Warszawa 1968, s. 186.

⁷⁷ Niezidentyfikowany. Szczuczcy h. Grabie w pow. wiskim; Nies. VIII, s. 317–319.

⁷⁸ Jerzy Jeżewski (Jeżowski) h. Prus I (zm. 1557), sęd. z. warszawski 1528–1542, poseł z. 1542; Bon. IX, s. 61; L. ZALEWSKI, op.cit., s. 124; A. WOLFF, op.cit., s. 289; PZK, s. 94.

⁷⁹ Walenty Głoskowski h. Jastrzębiec, poseł z. 1531/32; Bon. VI, s. 106–107; PZK, s. 78.

⁸⁰ Aleksy Cybulski h. Prawdzic, psęd. z. wyszogrodzki 1525–1544, poseł z. 1531/32; Bon. VI, s. 106–107; A. WOLFF, op.cit., s. 397; PZK, s. 78.

⁸¹ Jan Oborski (Oborowski) h. Pierzchała (zm. 1565), chor. warszawski 1532, pkom. czerwski 1542–1552, poseł z. 1553; Andrzej SUŁTAN, *Jan Oborski h. Pierzchała (zm. 1539–1543)*, [in:] PSB, t. 23, Wrocław 1979, s. 346 (biogram ojca); B. SOBOL, op.cit., s. 163; PZK, s. 115.

⁸² Niezidentyfikowany. W XV w. wzm. ród h. Jelita?, piszący się „z Łebska” pod Jazgarzewem w pow. czerskim; Bon. XV, s. 294.

⁸³ Paweł Kula Sobolewski h. Łada, poborca z sejmu 1564 r. z ziemi zakroczymskiej; Nies. VIII, s. 438.

⁸⁴ Michał Czernicki h. Jastrzębiec (zm. ok. 1540), psęd. z. ciechanowskiej, poseł z. 1531/32; Bon. III, s. 367; PZK, s. 78.

⁸⁵ Piotr Targowski (Piotr z Targonii) h. Kościeszka, cz. wyszogrodzki 1517, pkom. zakroczymski 1519–1525; L. ZALEWSKI, op.cit., s. 171; A. WOLFF, op.cit., s. 298; B. SOBOL, op.cit., s. 185.

Ziemia łomżyńskaSigismundus Ozar⁸⁶Albertus Jawor⁸⁷**Ziemia różańska**Valentinus Zalaski⁸⁸**Ziemia liwska**Stanislaus Caluski⁸⁹

ANEKSY

Poniższą edycję przygotowano według zasad *Instrukcji wydawniczej dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku*⁹⁰. Zgodnie z przyjętą praktyką przy edycji tego typu źródeł⁹¹ pominięto powtarzające się formuły towarzyszące rozliczeniu poszczególnych wypłat. Ich wysokość podano w przypisach rzeczowych.

I

Or.: Warszawa, Archiwum Główne Akt Dawnych, Nabytki niedokumentowe Oddziału I, sygn. 217, s. 104.

[s. 104] **Anno Domini 1533| Distributa dominis consiliariis| Ducatus Mazoviae in Convencione| Piotrcoviensi existentibus**

⁸⁶ Niezidentyfikowany. Może spokrewniony z Mikołajem Ożarem z Olszanki (*Nicolaus Ozar de Olszanka*) wymienionym w dok. z 6 IX 1501 r.; AGAD, Kopicjana, sygn. 56, s. 303–306. Ożary w pow. łomżyńskim, gniazdo Ożarowskich; Zygmunt GŁOGER, *Dawna ziemia łomżyńska*, Warszawa 1876, s. 13.

⁸⁷ Może tożsamy z Wojciechem, synem Mateusza Jawora z Jaworów (*Jawor de Jawory*), wymienionym w dok. z 19 X 1528 r.; AGAD, Kopicjana, sygn. 64, s. 7–10. Jawory w pow. łomżyńskim, gniazdo Jaworów i Jaworowskich; Z. GŁOGER, op.cit., s. 12.

⁸⁸ Walenty Zaleski h. Lubicz, poseł z. 1553; Nies. X, s. 42; T. ŻYCHLIŃSKI, op.cit., t. 12, s. 295; PZK, s. 116.

⁸⁹ Stanisław Kołuski (Koluski, Kałuski) h. Rogala, chor. liwski 1539, poseł z. 1531/32; Bon. X, s. 174; L. ZALEWSKI, op.cit., s. 73, 124; PZK, s. 79. Posłowanie Kołuskiego na sejmie 1533 r. z ziemi liwskiej zdaje się potwierdzać przypuszczenie, że Stanisław Kołuski – poseł z. 1531/32 jest tożsamy z Stanisławem Kołuskim występującym w 1539 r. z urzędem chorążego liwskiego; PZK, s. 79, przyp. 61.

⁹⁰ *Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku*, red. Kazimierz LEPSZY, Wrocław 1953.

⁹¹ Irena KANIEWSKA, *Posłowie koronni na sejm warszawski w 1589 roku*, Czasopismo Prawno-Historyczne, t. 32: 1980, z. 2, s. 152.

- D. pallatino Mazowie⁹²
- D. castellano Varsseviensi⁹³
- D. castellano Czirnensi⁹⁴
- D. castellano Zacrocziemiensi⁹⁵
- D. castellano Cziechanoviensi⁹⁶

II

Or.: Warszawa, *Archiwum Główne Akt Dawnych, Nabytki niedokumentowane Oddziału I, sygn. 217, s. 105–106.*

[s. 105] Anno Domini 1533 | Distributa nunciis terrestribus | ex conventibus particularibus Cracoviam missis pro ultima de|terminacionis decreti Conventus Pio|trcoviensis

Nuncio Poznaniensi et Calissiensi Georgio Conarski⁹⁷
Nuncio Lanciensi Nicolao Piaskowski⁹⁸

⁹² Jan Łoski z Woli Chynowskiej (Jan z Chynowa) h. Rogala (zm. 1535), psęd. czerski 1494, chor. wyszogrodzki 1506–1508, sęd. z. czerski 1508–1524, klan wiski 1525–1532, wda mazowiecki od 1532, wicesgerens od 31 I 1533; Janusz MAŁŁEK, *Łoski Jan (zm. 1535)*, [in:] PSB, t. 18, Wrocław 1973, s. 425–426. Otrzymał 32 grzywny.

⁹³ Piotr Kopytkowski h. Kościeszka, marsz. dworu ks. mazowieckich 1522, pkom. czerski 1518–1526, sta wyszogrodzki 1526, klan warszawski od 1525; Nies. V, s. 219; B. SOBOL, op.cit., s. 170, 174. Jego obecność w Piotrkowie podczas sejmu poświadcza dodatkowo dok. z 2 II 1533 r.; MRPS IV 2, nr 16733. Otrzymał 16 grzywien.

⁹⁴ Adrian Gołymiński (z Gołymna) h. Prawdzic, marsz. dworu ks. mazowieckich 1524, sta ciechanowski 1529 i warszawski od 1526, chor. łomżyński 1523, zakroczymski 1524 i wyszogrodzki 1525, klan ciechanowski 1526, wyszogrodzki 1527–1528, czerski 1529–1540; Bon. VI, s. 224–227; Uruski IV, s. 257–259; B. SOBOL, op.cit., s. 174, 175, 182. Otrzymał 16 grzywien.

⁹⁵ Florian Parys z Siecczy i Michrowa h. Prawdzic (ok. 1500–1545), pcz. ks. mazowieckich 1523, woj. wyszogrodzki 1524, sta czerski 1524, cz. nurski 1525, klan zakroczymski 1532–1544, klan czerski od 1544; Irena GIEYSZTOROWA, *Parys Feliks (ok. 1514–1575)*, [in:] PSB, t. 25, Wrocław 1980, s. 232–233. Jego obecność w Piotrkowie podczas sejmu poświadcza dodatkowo dok. z 31 I 1533 r.; AT, t. XV, nr 42, s. 61–62; MRPS IV 2, nr 16722. Otrzymał 16 grzywien.

⁹⁶ Jan Dzierzgowski z Pawłowa h. Bolesćic (zm. 1564), klan ciechanowski 1532–1540 i czerski 1540–1544, sta warszawski 1533 i nurski 1550, wda mazowiecki 1544–1564; Bon. V, s. 190; B. SOBOL, op.cit., s. 170. Jego obecność w Piotrkowie podczas sejmu poświadcza dok. z 31 I 1533 r.; AT, t. XV, nr 41, s. 61; MRPS IV 2, nr 16724. Otrzymał 16 grzywien.

⁹⁷ Jerzy Konarski h. Abdank (zm. 1570), klan rozpierski do 1543, międzyrzecki 1543–1554 i kaliski 1552–1565, poseł z. 1524/25, 1535 i 1540; Tadeusz KOWAŁSKI, *Konarski Jerzy (zm. 1570)*, [in:] PSB, t. 13, Wrocław 1967–1968, s. 465; U. I/2, s. 207; PZK, s. 66, 85, 93. Otrzymał 25 grzywien.

⁹⁸ Mikołaj Piasecki (Piaskowski) z Piasków h. Junosza, klan konarski łączycy 1530–1536, poseł z. 1523 (piotrkowski) i 1524/25; U. II/2, s. 281; PZK, s. 62, 66. Otrzymał 24 grzywny.

Nuncio terrae Cuiavie Joanni Grabski⁹⁹
 Nuncio terrae Plocensi d. castellano Dobriniensi¹⁰⁰
 [s.106:] Domino castellano Sierpcensi¹⁰¹ nuncio terre Plocensi

Nunciis terrae Sandomiriensi

Skothniczki¹⁰²
 Johanni Mnichowski¹⁰³
 Petro Sborowski castellano Malogosiensi¹⁰⁴
 et Sbigneo Slupeczki castellaneo Polaniensi¹⁰⁵

Nadesłany 4 XI 2018

Nadesłany po poprawkach 30 V 2019

Zaakceptowany 27 VI 2019

Dr Rafał Jaworski

Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Filia w Piotrkowie Trybunalskim

ORCID ID: 0000-0003-2112-0063

e-mail: r.jaworski@unipt.pl

⁹⁹ Niezidentyfikowany. Może błędne imię lub pokrewieństwo z Andrzejem Grabskim h. Pomian (zm. 1556), poseł z. 1523 (piotrkowski) z woj. inowrocławskiego; Bon. VII, s. 29; Nies. IV, s. 488; Uruski VI, s. 6; PZK, s. 62. Otrzymał 12 grzywien.

¹⁰⁰ Jan (Janusz) Zawisza Dłużniewski z Dłużniewa-Zawiszy (z Konradzca) h. Dołęga (zm. 1536), klan dobrzyński 1532–1535 i płocki 1535–1542, sta wyszogrodzki; U. VI/2, s. 226; Bon. IV, s. 229; Ryszard ZIELIŃSKI, *Chronologia senatorów płockich*, Notatki Płockie, R. 3: 1958, z. 8, s. 41. Otrzymał 24 grzywiny.

¹⁰¹ Mikołaj Niszczycycki h. Prawdzic (zm. 1542), sta płocki, klan sierpski 1521–1538, wda bełski od 1538; oprac. Redakcja, *Niszczycycki Mikołaj (zm. 1542)*, [in:] PSB, t. 23, Wrocław 1979, s. 136–137. Jego obecność w Krakowie jako posła sejmiku wielkopolskiego poświadcza list biskupa krakowskiego Piotra Tomickiego z 5 IV 1533 r., gdzie jest wspomniany „cum reliquis terrarium nuntiis, qui ex conventu Colensi ad Majestatem Regiam fuerant missi”; AT, t. XV, nr 176, s. 252. Niszczycycki był również w Piotrkowie podczas sejmu, na co wskazuje dok. z 10 II 1533 r.; MRPS IV 2, nr 16787. Otrzymał 24 grzywiny.

¹⁰² Najprawdopodobniej Marcin Skotnicki h. Bogoria, dworzanin królewski, poseł z. 1540; Nies. VIII, s. 388; PZK, s. 94. Otrzymał 16 grzywien.

¹⁰³ Jan Mnichowski (Michowski) h. Lis w pow. sandomierskim; Bon. XI, s. 1; Nies. VI, s. 432. Otrzymał 24 grzywiny.

¹⁰⁴ Piotr Zborowski h. Jastrzębiec (zm. 1553), krajczy kor. 1515–1520, cz. kor. 1520–1527, klan małogojski 1531, klan sandomierski 1548–1553, sta sanocki 1548–1553, poseł z. 1531/32, 1534 (II), 1535, 1537, 1538/39, 1539, 1540; U. X, s. 217; U. III/1, s. 409; U. IV/3, s. 223; Nies. X, s. 129; PZK, s. 79, 84, 85, 88, 89, 94. Otrzymał 32 grzywiny.

¹⁰⁵ Zbigniew Słupecki h. Rawicz (zm. 1537), dworzanin królewski i rotmistrz, pis. z. lubelski 1525–1530, pis. polny kor. 1528–1532, klan połaniecki 1530–1536, poseł z. 1523 (krakowski i piotrkowski), 1524/25; Halina KOWAŁSKA, *Słupecki Zbigniew (zm. 1537)*, [in:] PSB, t. 39, Wrocław 1999–2000, s. 118–119; U. IV/3, s. 112; U. IV/4, s. 126; U. X, s. 203; PZK, s. 60, 63, 68. Otrzymał 32 grzywiny.

QUI DE COMMODO REIPUBLICAE CONSULERE VOLUERUNT:

LAND MPs AT THE GENERAL SEJM OF PIOTRKÓW IN 1533

Abstract

Keywords: political life, nobility, Sejm, MPs, parliamentary diet

The subject of the article are issues related to the composition of the deputies' chamber during the Piotrków General Sejm operating from 20 January to 12 February 1533. Delegates from the Poznań and Kalisz regional councils were not elected to this Sejm, which resulted in the refusal of some deputies to take part in the Sejm and their departure from Piotrków. The legitimacy and agency of the deputies' chamber (and hence the parliament) was questioned in a situation in which the law obtained binding force only upon the consent of all voivodships or lands. The article discusses the method of overcoming the crisis (sessions of the deputy chamber of parliament in a limited composition, and then sending the law passed by the parliament to specially convened parliamentary assemblies for lands that did not adopt parliamentary resolutions). On the basis of previously unknown bills for the payment of flat-rate remuneration for the participation in the work of parliament from the resources of the Central Archives of Historical Records in Warsaw, a list of deputies who participated in the work of the truncated Chamber of Deputies was compiled. Two fragments of bills were also issued in the form of an annex, providing information on payments from the Crown Treasury to senators from the Masovian voivodship taking part in the sessions of the Sejm and delegates of the post-Sejm assemblies who brought to Cracow resolutions adopting the constitutions of the Piotrków Sejm.

QUI DE COMMODO REIPUBLICAE CONSULERE VOLUERUNT

DIE LANDBOTEN BEIM SEJM VON PETRIKAU IM JAHR 1533

Abstract

Schlüsselwörter: politisches Leben, Adel, Sejm, Abgeordnete, Abgeordneten-diät

Gegenstand des Artikels sind Fragen, die in Zusammenhang stehen mit der personellen Zusammensetzung der Landbotenkammer beim Sejm von Petrikau, der vom 20. Januar bis zum 12. Februar 1533 tagte. Für diesen Reichstag hatten die Landtage der Wojewodschaften Posen und Kalisch keine Delegierten gewählt, was dazu führte, dass ein Teil der Abgeordneten die Teilnahme an den Beratungen verweigerte und Petrikau verließ. Damit stand die Legalität und die Handlungsfähigkeit der Landbotenkammer (und damit auch des ganzen Sejms) in Frage, in einer Situation, in der ein Recht nur dann Gültigkeit erlangte, wenn alle Wojewodschaften und Gebiete ihre Zustimmung gaben. Der Artikel bespricht die Methoden, die angewandt wurden, um

die Krise zu überwinden (Beratungen der Landbotenkammer in reduzierter Besetzung, danach Übermittlung der beschlossenen Rechte an eigens einberufene Folge-landtage für die Gebiete, die die Sejmbeschlüsse nicht angenommen hatten). Auf der Grundlage von bisher unbekanntem Auszahlungsrechnungen von pauschalisierten Vergütungen für die Teilnahme an den Arbeiten des Parlaments (Verpflegungsgeld) aus dem Bestand des Hauptarchivs alter Akten in Warschau wurde ein Verzeichnis von Abgeordneten erarbeitet, die an den Arbeiten der reduzierten Landbotenkammer teilnahmen. In einem Anhang befinden sich außerdem zwei Ausschnitte von Rechnungen mit Informationen über Auszahlungen aus dem Kronschatz an Senatoren aus der Wojewodschaft Masowien, die an den Beratungen des Sejms teilnahmen, und an Delegierte der Folge-landtage, die Beschlüsse, mit denen die Konstitutionen des Sejms von Petrikau angenommen wurden, nach Krakau gebracht hatten.

BIBLIOGRAFIA

- Biliński, Antoni. *Szlachta ziemi dobrzyńskiej za ostatnich Jagiellonów*. Warszawa: Wydawnictwo Kasy im. Mianowskiego – Instytutu Popierania Nauki, 1932.
- Boniecki, Adam. *Herbarz polski*, vol. 1–14. Warszawa: Gebethner i Wolff, 1899–1909.
- Boniecki, Adam and Artur Reiski. *Herbarz polski*, vol. 15–16. Warszawa: Gebethner i Wolff, 1912–1913.
- Cynarski, Stanisław. “Herburt Odnowski Mikołaj (zm. 1555) wojewoda krakowski.” In *Polski Słownik Biograficzny*, vol. 9, 446–447. Wrocław: Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, 1960–1961.
- Dworzaczek, Włodzimierz. “Odrowąż Stanisław ze Sprowy (ok. 1509–1545).” In *Polski Słownik Biograficzny*, vol. 23, 556–559. Wrocław: Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, 1979.
- Ferenc, Marek. “Posłowie koronni na sejmie unii lubelskiej (unie polsko-litewskie w dyskusji sejmowej).” *Zeszyty Naukowe UJ Prace Historyczne* 141/2 (2014): 367–383. <https://www.doi.org/10.4467/20844069PH.14.017.2745>.
- Filipczak-Kocur, Anna. “Kto wypłacał diety poselskie w XVII wieku?” In *Parlament, prawo, ludzie. Studia ofiarowane profesorowi Juliuszowi Bardachowi w sześćdziesięciolecie pracy twórczej*, edited by Katarzyna Iwanicka, Maria Skowronek and Kazimierz Stembrowicz, 68–73. Warszawa: Kancelaria Sejmu, 1996.
- Gąsiorowski, Antoni, ed. *Urzędnicy Dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*. Kórnik: Biblioteka Kórnicka, 1985–
- Gieysztorowa, Irena. “Parys Feliks (ok. 1514–1575).” In *Polski Słownik Biograficzny*, vol. 25, 232–233. Wrocław: Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, 1980.
- Gloger, Zygmunt. *Dawna ziemia łomżyńska*. Warszawa: Wydanie Redakcji Biblioteki Warszawskiej, 1876.
- Grzybowski, Konstanty. *Teoria reprezentacji w Polsce epoki Odrodzenia*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1959.

- Jabłonowski, Aleksander. "Ziemie ruskie. Ruś Czerwona." In *Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym*, vol. 7/2. Warszawa: Gebethner i Wolff, 1903.
- Jaworski, Rafał. "Spis posłów koronnych na sejm koronacyjny w 1574 roku." *Kwartalnik Historyczny* 124/2 (2017): 295–321. <http://dx.doi.org/10.12775/KH.2017.124.2.04>.
- Kaniewska, Irena. "Posłowie koronni na sejm warszawski w 1589 roku." *Czasopismo Prawno-Historyczne* 32/2 (1980): 151–159.
- Kaniewska, Irena, ed. *Posłowie ziemscy koronni 1493–1600*. Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe, 2013.
- Kaniewska, Irena. "Spis posłów koronnych okresu Rzeczypospolitej Szlacheckiej." In *Parlamentarzyści polscy od XVI do XX wieku*, edited by Jan Serejdyka, 129–131. Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, 1991.
- Kaniewska, Irena. "'Strawne pieniądze' posłów koronnych w XVI wieku." In *Poprzez stulecia. Księga pamiątkowa ofiarowana profesorowi Antoniemu Podrazie w 80. rocznicę Jego urodzin*, edited by Danuta Czarska, 57–66. Kraków: Historia Jagellonica, 2000.
- Konopczyński, Władysław. *Liberum veto. Studium porównawczo-historyczne*. Kraków: Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas, 2002.
- Kowalska, Halina. "Niemsta Jerzy (zm. 1583)." In *Polski Słownik Biograficzny*, vol. 23, 35–37. Wrocław: Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, 1978.
- Kowalska, Halina. "Słupecki Zbigniew (zm. 1537)." In *Polski Słownik Biograficzny*, vol. 39, 118–119. Kraków: Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk, Fundacja na rzecz Nauki Polskiej, 1999–2000.
- Kowalski, Tadeusz. "Konarski Jerzy (zm. 1570)." In *Polski Słownik Biograficzny*, vol. 13, 465. Wrocław: Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, 1967–1968.
- Kurtyka, Janusz. "Rzeszowski Stanisław (zm. między 1539 a 1541)." In *Polski Słownik Biograficzny*, vol. 34, 85–87. Wrocław: Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, 1992–1993.
- Lepszy, Kazimierz, ed. *Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku*. Wrocław: Zakład imienia Ossolińskich – Wydawnictwo, 1953.
- Lubczyński, Mariusz. "Wykazy posłów sejmowych z lat 1507–1512." *Kwartalnik Historyczny* 122/3 (2015): 509–537. <http://dx.doi.org/10.12775/KH.2015.122.3.04>.
- Małek, Janusz. "Łoski Jan (zm. 1535)." In *Polski Słownik Biograficzny*, vol. 18, 425–426. Wrocław: Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, 1973.
- Małek, Janusz and Wiktor Szymaniak. "Nipszyc Mikołaj (ok. 1483–1541)." In *Polski Słownik Biograficzny*, vol. 23, 129–131. Wrocław: Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, 1979.
- Niesiecki, Kacper. *Herbarz polski*. Edited by Jan Nepomucen Bobrowicz. Lipsk: Breitkopf i Hertel, 1839–1846.
- "Niszczycki Mikołaj (zm. 1542)." In *Polski Słownik Biograficzny*, vol. 23, 136–137. Wrocław: Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, 1979.
- Pacuski, Kazimierz. *Materiały do słownika geograficzno-historycznego ziemi liwskiej w średniowieczu i w XVI wieku*. Warszawa: Polska Akademia Nauk Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla, 2015.

- Pacuski, Kazimierz. *Możnowładztwo i rycerstwo ziemi liwskiej w XIV i XV wieku. Studium z dziejów osadnictwa i elity władzy na Mazowszu średniowiecznym*. Warszawa: Wydawnictwo „Neriton”, Instytut Historii PAN, 2009.
- Paprocki, Bartosz. *Herby rycerstwa polskiego na pięcioro ksiąg rozdzielone*. Edited by Kazimierz Józef Turowski. Kraków: Wydawnictwo Biblioteki Polskiej, 1858.
- Pociecha, Władysław, ed. *Acta Tomicianae: epistolarum, legationum, responsorium, actionum et rerum gestarum Serenissimi Principis Sigismundi Primi Regis Poloniae Ducis Lithuaniae A.D. MDXXXIII (1533)*, vol. 15. Wrocław: Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1957.
- Pociecha, Władysław. *Królowa Bona (1494–1557). Czasy i ludzie Odrodzenia*, vol. 2. Poznań: Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, 1949.
- Sobol, Bogdan. *Sejm i sejmiki ziemskie na Mazowszu książęcym*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1968.
- Spiralski, Zdzisław. “Jordan Jan (2. poł. XVI w.)” In *Polski Słownik Biograficzny*, vol. 11, 278. Wrocław: Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, 1964–1965.
- Stolarczyk, Tomasz. *Szlachta wieluńska od XIV do połowy XVI wieku*. Wieluń: Wieluńskie Towarzystwo Naukowe, 2005.
- Sułtan, Andrzej. “Jan Oborski h. Pierzchała (zm. między 1539 a 1542)” In *Polski Słownik Biograficzny*, vol. 23, 436. Wrocław: Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, 1979.
- Uruski, Seweryn, Adam Amilkar Kosiński and Aleksander Włodawski. *Rodzina. Herbarz szlachty polskiej*, vol. 1–16. Warszawa: Gebethner i Wolff, 1904–1935.
- Uruszczak, Waclaw. “Podejmowanie uchwał na sejmie walnym w pierwszej połowie XVI wieku.” *Biblioteka Epoki Nowożytnej* 1/4 (2016): 31–47.
- Uruszczak, Waclaw. “Poselstwo sejmowe w dawnej Polsce.” In *Drogi i bezdroża nauk historyczno-prawnych*, edited by Marian Małecki, 47–56. Bielsko-Biała: Wyższa Szkoła Administracji, 2010.
- Uruszczak, Waclaw. *Próba kodyfikacji prawa polskiego w pierwszej połowie XVI wieku*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1979.
- Uruszczak, Waclaw. *Sejm walny koronny w latach 1506–1540*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1981.
- Uruszczak, Waclaw, Stanisław Grodziski and Irena Dwornicka, eds. *Volumina Constitutionum*, vol. 2: 1527–1549. Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe, 2000.
- Wierzbowski, Theodorus, ed. *Matricularum Regni Poloniae summaria, excussis codicibus, qui in Chartophylacio Maximo Varsoviensi asservantur*, vol. 4/2. Varsoviae: Typis Officinae C. Kowalewski, 1912.
- Wittig, Wiktor. “Rozsiedlenie i gniazda rodowe szlachty ziemi rawskiej w w. XVI.” In *Archiwum Komisji Historycznej Akademii Umiejętności w Krakowie*, vol. 9. Kraków: Akademia Umiejętności, 1911.
- Wolff, Adam. *Studia nad urzędnikami mazowieckimi 1370–1526*. Wrocław, Warszawa, Kraków: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1962.
- Wolski, Marian. “Stadnicki Stanisław (zm. 1542)” In *Polski Słownik Biograficzny*, vol. 41, 420–421. Kraków: Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk, Fundacja na rzecz Nauki Polskiej, 2002.

Zalewski, Leszek. *Szlachta ziemi liwskiej. Sejmiki, urzędy, herbarz*. Warszawa: Paleta-Art, 2005.

Zieliński, Ryszard. "Chronologia senatorów płockich." *Notatki Płockie* 3/8 (1958): 36–44.

Żychliński, Teodor. *Złota księga szlachty polskiej*, vol. 1–29. Poznań: nakładem Jarosława Leitgebra, 1879–1906.

